

Kataluna Esperantisto

NUMERO 339 (105)
KVINA EPOKO
JULIO-SEPTEMBRO 2006

Movada foiro

Al IJK por ebriigi

Tri komputilaj eldonaĵoj

Kisa televido

Katalunoj en Kontakto

*Crispació colonialista
a la Polinèsia*

*L'Associació
Nova Sento*

*Bòsnia entre la misèria
i l'esperança*

Garantiita enspezo

Nia Judaso

Un centre per a la democràcia lingüística

S'acaba de publicar la versió català del lloc web del Centre Nitobe per a la Democràcia Lingüística (ca.nitobe.info). Aquesta organització malda per augmentar el nivell i la intensitat dels debats públics i polítics sobre les llengües en una Europa que s'uneix, amb vista a elaborar un marc de política lingüística comú, constructiu i realista, que combini la protecció i l'estima de la diversitat lingüística amb la necessitat d'una comunicació eficaç i rica entre tots els ciutadans de la Unió Europea.

El Centre Nitobe uneix a la tecnologia de webs multilingües una xarxa de voluntaris de diversos països del món per facilitar l'intercanvi d'idees, d'informes i d'iniciatives sobre una àmplia gamma de temes relacionats amb la diversitat lingüística i la comunicació. Amb els seus recursos limitats, el Centre intenta de realitzar un model

***Fa de mal dir si la Unió
Europea es planteja
debatre públicament
la política lingüística***

d'eficaç col·laboració interlingüística. Acull de bon grat contribucions en totes les llengües europees, tant oficials com no oficials, i fa de mitjancer per a traduir-les als parlants d'altres llengües. Les activitats d'aquest centre, com moltes altres accions internacionals, són planejades i coordinades per mitjà de la llengua neutral esperanto.

El Centre Nitobe per a la Democràcia Lingüística ha estat llançat pel fons nord-americà per a la recerca Fundació d'Estudis Esperantistes inspirant-se els Simpòsium Nitobe, que de 1996 ençà el Centre per a la Recerca

Segueix a la pàgina 14

Ni ne nur retumu!

Pro siaj malaltaj kostoj kaj ĝia ebleco kunigi la laboron de disaj kunagantaj aktivuloj, interreto fariĝas pli kaj pli la ĉefa investo de la esperanto-movado

Internacia Junulara Kongreso en Bosnio estis pli ol kutime spertoriĉa okazaĵo: tio estis antaŭvidebla, pro la multsignifeco de Bosnio kaj aparte de Sarajevo, des pli por katalunoj, kaj aparte por katalunaj esperantistoj, kiuj delonge estas spirite –kaj ankaŭ aktive– ligitaj al tiu balkana lando. Tion vi povos bone senti en la paĝoj de la revuo, kiun vi tenas enmane.

Sed la IJK estis ankaŭ la videbla starto de projekto elkovita de KEJ en la lastaj monatoj: la kreado de esperantaĵoj. Estis iom da polemiko pri la devizo de la unuaj T-ĉemizoj, kiujn KEJ kreis speciale por la kongreso, sed ilia furora sukceso montris la ĝustecon de la elekto de la ŝerca frapkanzono.

En somero ni spertis ankaŭ la naskiĝon de kvar grandaj ret-projektoj: la nova eldono de *lernu!* –la plej granda retejo por lerni esperanton je ĉiuj niveloj–, la enkonduko de la kataluna en la TTT-ejon de la Nitobe-Centro por Lingva Demokratio kaj la traduko al la

kataluna de la DVD *Esperanto Elektronike*. Al tiu triopo, gvidita de la internacia temo Interreto@Esperanto, aldoniĝas la oficiala lanĉo de KIS TV, nova projekto de KEA pri mallongaj filmetoj rete videblaj.

Pro siaj malaltaj kostoj kaj ĝia ebleco kunigi la laboron de disaj kunagantaj aktivuloj, interreto fariĝas pli kaj pli la ĉefa investo de la esperanto-movado. Tamen ankaŭ personaj kontaktoj estas nemalhaveblaj, kaj tiucele la venontaj monatoj riĉas je tiaj aktivaĵoj: strataj budoj en Prada kaj Barcelono la 9an, respektive la 11an de septembro, prelego en Sant Celoni la 17an de septembro, renkontiĝo en Vallmanya la 30an de septembro kaj 1an de oktobro, partopreno en foiro en Arbúcies la 21an de oktobro, kaŝtan-festo en Vallgorguina la 31an de oktobro kaj 1an de novembro kaj kataluna kongreso de esperanto en Amposta la 8an, 9an kaj 10an de decembro. Ni ne nur retumu!

Hektor Alos i Font

SJOERD BOSGA

En ĉi tiu numero kunlaboris: Carles Verdugo, Christian Pinard, Darío Rodríguez, Éric Collignon, Ferriol Macip, Francesc Poblet, Gabriel Mora i Arana, Gerard Escuer, Joan Inglada, Jordi Aromí, Josep Enric Peres i Blesa, Josep Franquesa, Lluís Aragay, Manel Casanoves, Mon Cardona, Ramon Perera, Sjoerd Bosga, Sylvie Roques, Vildana Delalić, Xavier Margais.

Registrita ĉe "Generalitat de Catalunya" en la unua sekcio per n-ro 5785
Membro de FOCIR (Federacio de Katalunaj Organizaĵoj Internacie Agnoskitaj)

Peranto de: UEA (revuoj Esperanto, Kontakto kaj libroj), FEL (revuo Monato kaj libroj), IKEL (revuo Etnismo), La Kancerkliniko, La Ondo de Esperanto, Scienca Revuo, Komencanto, Juna Amiko, Internacia Pedagogia Revuo, La Gazeto, Fonto, Literatura Foiro, Heroldo. Ni peras ankaŭ aliajn revuojn.

Apartat/Poŝtkesto 1008
08200 Sabadell (Vallès Occidental), Catalunya/Katalunio
Tel. 937 109 636; Fakso: 937 163 633

Ret-adreso: kea@esperanto.cat
Ret-paĝo: www.esperanto.cat
Ret-listo: Aliĝoj ĉe listestro@esperanto.cat

Kotizoj por la jaro 2006: Individua Abonanta Membro 38 eŭroj; Individua Subtenanta Membro 76 eŭroj; Individua Dumviva Membro 760 eŭroj; Kolektiva Membro 76 eŭroj; Juna Membro 25 eŭroj.
Banko: Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona Agència 461 Sabadell, Kontonumero: 2100 0461 90 0200055053
IBAN: ES95 2100 0461 9002 0005 5053
Konto UEA: kaea-b
CIF: G-58338567

Plenumkomitato de KEA: Prezidanto: Josep Franquesa; sekretario: Hektor Alos i Font; kasisto: Llibert Puig; komitatanoj: Gemma Armadans, Mateu Vic, Ramon Perera.

Kontrola Komisiono: Christian Pinard, Luz Vázquez, Òscar Puig.

Kataluna Esperantisto: Hektor Alos i Font; esperantlingva revizianto: Ramon Perera; katalunlingva revizianto: Josep Enric Pérez i Blesa; kompostanto: Ferriol Macip i Bonet.

La artikoloj publikigitaj en Kataluna Esperantisto ne nepre esprimas la starpunkton de KEA, se ili ne estas subskribitaj ĝianome.

Kataluna Esperanto-Junularo:

Registrita ĉe "Generalitat de Catalunya" en la tria sekcio per n-ro 102-AJUV. Landa sekcio de TEJO. CIF: G-58964461

Ret-adreso: kej@esperanto.cat
Ret-paĝo: www.esperanto.cat/kej
Ret-listo: Aliĝoj ĉe www.moviments.net/cgi-bin/mailman/listinfo/kej

Estraro: Prezidanto: Lluís Batlle; vicprezidanto: Pau Climent; sekretario: Joan Català; kasisto: Roger Prieto.

Impres a/Presita ĉe: Copimatge, Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental), Tel. 935 892 368. Dipòsit Legal: B-27362 - 1982

Kursfina festo en Sabadell

Pli ol 30 homoj partoprenis la tradician kurs-finan vespermanĝon en Centro de Esperanto Sabadell la 22an de junio. En ĝi oni ankaŭ adiaŭis Elisabeth Laika, studenton pri matematiko loĝintan ĉe ni tutan jaron danke al Erasmus-stipendio, kaj Sjoerd Bosga, nederlandan esperanto-aktivulon loĝantan en Svedio, kiu pro profesiaj kialoj pasigis la printempon en nia lando. Ambaŭ aktive partoprenis en niaj pasintaj renkontiĝoj, kaj tial danke ricevis po unu ekzempleron de la libro *La komenca esperanto-movado en Katalunio*. Menciindas la ĉeesto de prof. Sirvent, el Venezuelo, kiu pasigis parton de sia sabata jaro en la Aŭtonoma Universitato, kaj de du preterpasantaj usonaj esperantistoj en rondvojaĝo tra Eŭropo. La etoso estis gaja kaj amikema kaj la plurlanda etoso helpis al pliuizado de esperanto.

Movada foiro

Ĉeestis la pasintan Universalan Kongreso 25 katalunoj julie en Florenco. Nia asocio partoprenis en la "Movada Foiro", nova interesa publika aranĝo iniciatita de la kongresa komitato. Bedaŭrinde ĝi okazis en la tago de la inaŭguro de la kongreso, kiu estis ankaŭ tiu de la sovaĝa striko en la flughaveno de Barcelono kaŭzinta la malfruon de pluraj niaj samlandaj kongresanoj. Tio malebligis la alvenon de parto de la preparita materialo. Samtempe la aranĝo, jam anoncita kiel prova, montriĝis tro mallonga, kvankam ege altira: la kvanto de partoprenintaj asocioj tiel larĝe superis la antaŭvidojn de la organizantoj, ke ĉiun budon dividis du asocioj. KEA, do, sin prezentis apud la Internacia Komitato por Etnaj Liberecoj, kun kiu ĝi tenas viglan rilaton. Aliflanke, Josep Franquesa, prezidanto de KEA, partoprenis la kunsidojn de la komitato de UEA.

HEKTOR ALOS

GENTILIAO DE LLUÍS ARAGAY

*Lluís Aragay (side, centre)
kune kun Josep Franquesa (stare)
ĉe la KEA-tablo, kune kun Daniele Vitali
(side, maldekstre), prezidanto de IKEL*

Al IJK por ebriiĝi

SODERO BOSCA

pretigis speciale por la kongreso, en kiu estis skribite:

Alkohol', alkohol',
alkohol', alkohol', alkohol'!
Tien ĉi venis por ebriiĝi
pri esperanto fajfas ni

La pli ol 50 ĉemizoj furore disvendiĝis.

Tamen la kongreso ja havis ankaŭ seriozajn flankojn, kiel la kunsidojn de la komitato de TEJO, en kiuj Gerard Escuer, el Andoro, partoprenis nome de KEJ, anstataŭante Joan Català, el Valencilando, kiu ne povis vojaĝi al Bosnio. Pro amuza hazardo reprezentis la hispania junularo kuzo de Joan Català, Álvaro Berbís.

La IJK helpis ankaŭ al plifirmigo de la amikeco kaj solidareco de la katalunaj kaj bosniaj esperantistoj. □

Dudek kvin katalunoj partoprenis la 62an Internacian Junularan Kongreson en Sarajevo, per kio denove niaj samlandanoj fariĝis unu el la plej multnombraj naciaj grupoj, kaj

superis la dudek aliĝojn de la pasinta jaro en Pollando. Katalunoj, kiel kutime, fariĝis tre videblaj pro sia muzikemo kaj kantemo: ilia vigleco kaj ŝercemo jam evidentiĝis per la T-ĉemizoj, kiujn KEJ

La verda viruso

La nura konstato, kiu sukcesas tranĝviligi junajn esperantistojn iam ĝuintajn tian ĉi sperton, estas tiu, ke unu jaron post neevitebla adiaŭo ili denove renkontos sin reciproke. Certeco pri estonta venontjara partopreno estas la nura medikamento utila por tiuj, kiuj hazarde aŭ intence iam trovis sin ĉirkaŭitaj de la vere internacia etoso.

Somero iris duonon de sia vojo, sed la aventuroj de nia kolegaro apenaŭ komenciĝas. Dise en la mondo troviĝas stranga kolektivo, kies membroj instinkte, kvazaŭ formikoj, forlasas siajn nestojn kun la celo renkonti siajn samsortulojn. Se estas mono en la poŝo, por ili tute ne gravas kiom longa estas la vojo aŭ daŭra la vojaĝo; ĉiuj kuraĝe, preskaŭ heroe, eltenas malkomfortojn en vagonoj, ŝipoj, veturilaj foteloj, eĉ sur bicikloj. Tamen la kompenso pro la suferado estas granda.

Kiam ĉiu unuopa junulo finfine venas en la ĝustan lokon de ĉiuj celatan, tiu ĉi ĵetas trarigardon ĉirkaŭen, kun la intenco certiĝi pri la ĉeesto de siaj kolegoj. Ĉu iu mankas?

Ĉu novajn infektis la verda viruso?

Post konstato, ke, se ne la tuto, almenaŭ la plimulto de la konataro jam okupas sian lokon, la hazarda individuo, kies konduton ni zorge observos, sentas sin preta alfronti kiun ajn situacion liverotan de la etoso.

Nun ili viciĝas, pretigas biletojn, pagas kotizon, diskutas pri membreco en TEJO kun slovaka longharulo, ricevas ŝlosilojn de la ĉambroj, duŝas sin kaj, surmetinte ŝildon, eliras al la koridoro.

“Saluton!” diras preterpasantoj, sed ankoraŭ, pro nesufiĉa varmeco de la etoso, ili, kvazaŭ ne certaj pri interkompreniĝo, kuraĝas nur ĝentile saluti. La miro de la komencantoj, vizitantaj Esperantion la unuan fojon, estiĝas ekde la unua inter-saluto. Baldaŭ, post dekminuta balbutado en la perono, la miro transformiĝos en jam nekuraceblan malsanon. La hazarda komencanto tuj konstatas, ke dum kelkaj jaroj de sia vivo li vane perdis la tempon en kursoj de la grandafrata lingvo.

Rimarkinte, ke lingvo ne estas plu baro, nia homo komencas scivoleme alparoli la ceterajn anojn de la svarmo. Denove la miro kreskas. En kunsidoj de UN ja kunvenas homoj el tiom da diversaj nacioj, sed ili estas riĉuloj kaj bezonas tradukistojn. Nia svarmo konsistas el homoj el diversaj nacioj, sed plej facile oni povas rimarki, ke alvenis katalunoj. Ĉi lastajn vi komprenos nur se vi rekte kaj sole alparolas ilin. Ne klopodu konversacii kun unu el ili, se proksime troviĝas aliaj.

Kaj la komencantoj kaj tiuj antikvaj parolantoj, delonge ne uzintaj la komunan lingvon, paŝon post paŝo akiras fluecon neniame spertitan. Dume suno malleviĝas kaj, je la luna voko, ĉiuj direktiĝas al la liveristo de drinkaĵoj. Ĉefe la katalunoj, jam kante avertintaj pri siaj intencoj.

Voĉ-agordado, ekfrapado laŭritma de tabloj kaj la ceteron vi persone ĝuos venont-foje.

Carles Verdugo

IJK 2006 – Sarajevo

Vildana Delalić

Prezidinto de la Loka Kongresa Komitato

La 62a Internacia Junulara Kongreso, la jara kaj plej grava renkontiĝo de junaj esperantistoj, okazis ĉi-jare en Sarajevo, Bosnio-Hercegovino. La temo estis “multkultureco kaj tutmondiĝo”. Al IJK aliĝis 420 kaj partoprenis 301 homoj el 43 landoj.

Kial Sarajevo?

La ideo organizi IJK-n en Sarajevo aperis hazarde. La junulara movado en Bosnio-Hercegovino estis longe neaktiva. Krom kelkaj vojaĝoj al internaciaj renkontiĝoj, ne multaj aferoj okazis.

Entuziastoj Samir Ribić kaj Haris Subašić, trinkante kafon en la sarajeva kafejo Parkuša (longe renkont-kafejo de junaj sarajevaj esperatistoj), ekhavis ideon revivigi la movadon per organizado de unu el plej gravaj esperantistaj renkontiĝoj – IJK!

TEJO tuj akceptis la ideon pro la multkultureca simbolo, kia estas Sarajevo mem, kaj deziro vivi la esperanto-movadon en milite tiom damaĝita Bosnio-Hercegovino.

Tiel ni, grupeto de sep gejunuloj, komencis gravan kaj ofte malfacilan laboron!

Etoso

Ekde la komenco de IJK, dimanĉon 6an de aŭgusto, oni povis senti, ke ni faris sufiĉe bonan laboron, kaj jam de tiam la Loka Kongresa Komitato (LKK) estis sufiĉe kontenta. IJK mem estas viva afero kaj de la komenco ĝi kaptas sian propran ritmon kaj la LKK de tiam povas nur observi kaj kontroli, ke ĉio antaŭe planita glate iras.

Okazis pli ol kvardek prelegoj, ses ekskursoj, kvar danckursoj, dudek filmprojekcioj, kvin koncertoj, tri teatraĵoj kaj

la kongreso estis ĉiutage priraportata de amaskomunikiloj!

Sed ĉiuj, kiuj iam partoprenis IJK-n, bone scias, ke la plej grava elemento de IJK estas ĝia etoso. Oni ne povas ĝin anticipi aŭ plani kaj enkalkuli en la programa buĝeto, ĝi estas simple afero, kiu aperas aŭ ne. Jes, la programo estas ege grava, kondiĉoj, loĝejo, manĝaĵoj... sed tio povas estis perfekte planita, okazi senprobleme, sed se ne aperas sento inter partoprenantoj, sento de tutmonda amikeco kaj amo kaj bona etoso, IJK tiam ne plenumas sian taskon – esti junulara renkontiĝo, kiu festas la belecon de la junularo kaj la kunvivado de plej diversaj homoj!

La 62a IJK havis tion, la nekredoblan etoson, kaj pro tio la LKK tute ne meritadas. Partoprenantojn la LKK kore dankas kaj, sincere, plej multe la junajn katalunajn esperantistojn, sen kiuj la 62a IJK certe ne povis esti sama.

Bosnio-Katalunio

Katalunio kaj Bosnio jam delonge havas specialan rilaton. La helpo, kiu venis el Katalunio dum la plej teruraj jaroj de

sarajeva historio, neniam estos forgesbla. La tutan sarajevan kvartalon apud la kongresejo post la milito rekonstruis la urbo Barcelono. Preskaŭ la tuta LKK konsistis el gejunuloj, al kiuj antaŭ dek jaroj estis donacita tri-semajna restado en Sabadell kaj pro tio estis ege grave por ni havi multajn partoprenantojn el Katalunio.

Jam la fakto, ke alvenis multaj katalunoj al la IJK ĉiam garantias bonan etoson, sed alveno de katalunoj al Sarajevo, ĝemela urbo de Barcelono, faras tiun etoson eĉ majestan!

Ni certas, ke longdaŭra amikeco inter bosnianoj kaj katalunoj disvastiĝos ankaŭ en novaj generacioj kaj ke la estonteco portos multajn komunajn renkontiĝojn kaj projektojn.

Kiam la IJK okazos en Katalunio, ni nur povas esperi, ke ni, bosnianoj, povos fari la samon por vi, ĉar, kiam grupo de junaj entuziastoj decidis organizi esperantan renkontiĝon kun la helpo de pluraj geamikoj, nenio povas malsukcesi.

La LKK de la 62a IJK tion nun scias! □

Tri novaj komputilaj eldonaĵoj en la kataluna

Julie estis publikigita la kataluna eldono de la retejo de la Nitobe-Centro por Lingva Demokratio, ca.nitobe.info, —elstara projekto de la usona fondaĵo Esperanto Studies Foundation, la Centro por Esplorado kaj Dokumentado pri la Monda Lingvoproblemo kaj la vigla junulara organizo Esperanto@Interreto.

La labortraduko al la kataluna estis plenumita de Josep Enric Pérez i Blesa, el Xàtiva. Per tio la kataluna fariĝis la naŭa lingvo de tiu ĉi multlingva retejo pri la lingvaj rajtoj en Eŭropa Unio.

Aŭguste Esperanto@Interreto lanĉis la novan version de sia plej sukcesa ido, *lernu!* Ĉi tiu TTT-ejo fariĝis la ĉefa reta esperanto-lernejo danke al siaj multnivelaj kursoj,

lerniloj, vortaroj kaj faciligoj por praktiki la lingvon. Surbaze de la antaŭa granda laboro de Guillem Portell, Hektor Alos tradukis la nove aperintajn partojn. Per tio la kataluna fariĝis unu el la 29 naciaj lingvoj, per kiuj eblas rete lerni esperanton ĉe www.lernu.net.

Inter ambaŭ projektoj, Esperanto@Interreto lanĉis la DVD *Esperanto Elektronike*. Ĝi enhavas ne nur la multlingvan *lernu!*-kursaron, sed ankaŭ video-kurson kaj filmon pri esperanto, kantojn, ludojn, informilojn, fotojn, revuojn, librojn, artikolojn, komputilajn programojn k.a. entute en 8,7 GB. La katalunajn tekstojn tradukis Hektor Alos kaj ilin lingve reviziis Gerard Sugranyes. Kvankam la DVD estas 24-lingva, ĝiaj kovriloj estis eldonitaj nur en esperanto, angla, franca, germana, kataluna kaj litova. KEA mendis 500 ekzemplerojn, kiujn ĝi planas parte vendi kaj parte distribui al bibliotekoj kaj asocioj.

Gaje en Prada

La grupo Esperanto Conflent festis la finon de la kurso de la jaro 2005-2006 la unuan dimanĉon de julio. Ĉirkaŭ fajro de vinber-branĉoj, la kuirado de la tradicia kataluna kolbaso kunigis la anojn de la asocio.

Yvette kaj Josette, la du novulinoj en nia aro, ricevis ateston pro sia konstanteco, kaj ĉiuj gratulis ilin pro ties progreso en

la lernado de la lingvo. La tuta grupo donacis al sia fondinto, Christian, ekzempleron de la NPIV, humure aldonante, ke tio ne estis takso de la nivelo de la instruanto, sed nur instigo por ĉiam plibonigi la kurson.

La laboro farita dum la jaro estas fruktodona: la novaj lernantinoj rapide atingis bonan regadon de la lingvo, kaj ĉiu

membro partoprenis en la du taskoj faritaj: traduko de la flugfolio de la abatejo Sant Miquel de Cuixà, kaj tiu de la preĝejo Sant Pere de Prada. La etoson amikan kaj humuran de la grupo ĝuis ĉiu dum la jaro.

La gelernantoj de nia grupo povis ankaŭ praktiki la lingvon okaze de la veno de Hèctor kaj Lluís el Barcelono, Sjoerd el Nederlando kaj Onjo el Rusio, kiuj vizitis nian belan regionon. Tiel eĉ la esperantistoj, kiuj ne emas vojaĝi, kiel ni, konas la mondon !

La somero refortigu nin, ĉar la kurso rekomencos tuj je la komenco de septembro, post la partopreno en la urba "festo de la asocioj" (la 9an de septembro). Ankaŭ tiam ni finpreparos la renkontiĝon en Vallmanya kun la helpo de KEA (30an de septembro).

Do, ĉiam antaŭen!

Cristian Pinard

ESPERANTO-CONFLENT

Kisas televido

KEA ekhavis televidan novaĵ-servon kun la nomo Kataluna Inform-Servo Televida, KIS TV.

La projekton entreprenis Ferriol Macip kaj Jomo Milla, kunlaborantoj de la loka televid-kanalo Barcelona TV, por kiu ili produktas etan televid-novaĵan programon en la okcitana lingvo. Ĉar ili povis disponi profesiajn ilojn por produkti la informilon kaj spertiĝi pri ilia uzado, ili decidis utiligi tiun sperton kadre de la esperanto-movado. Tiel ekis la ideo de KIS TV. Poste aliĝis al la projekto Miquel Gómez kaj aktivuloj de Valencia Esperanto-Junularo, ĉefe Pau Climent, kiuj ekzorgis pri la realigado de la retejo, www.esperanto.cat/kistv, en kiu eblas spekti KIS TV.

Temas pri reta televid-servo, ia “novaĵ-kanalo”, en kiu, anstataŭ montradi tedan 24-horan programon milfoje ripetatan, oni proponas bongustan menuon diversspecan kun formo de etaj “informkisoj”. Tiel nomas la lanĉintoj de la projekto la etajn filmaĵojn kun tre diversaj kulturaj enhavo.

La celata publiko estas kaj la esperantista kaj la kataluna: la tuta TTT-ejo, tre bele prezentita, estas dulingva kaj la filmetoj estas en esperanto kun katalunaj subtitoloj aŭ foje nacilingva intervjuato kun esperantaj subtekstoj. La informiloj estas mem ne pli ol du-tri-minutaj, sed tute profesi-nivele faritaj.

La enhavo de la unuaj kvin filmetoj evidencigas la strebojn de la teamo. En “aktivula kunveno en Benicàssim” aŭ en “3a printempa renkontiĝo”, oni prezentas la agadon de la junulara esperanto-movado en la Kataluna Landaro, kun intervjuoj al aktivuloj. Simila estas la intervjuo al Miquel Gómez i Besòs, kataluna esperanto-aktivulo ĉefe aginta en Germanio kaj Portugalio. Per intervjuo al Floreal Martorell evidentiĝas, ke KIS TV plezure malfermiĝas al alilandaj agantoj. Kaj laste, prezento de la kataluna tradicia plado *calçots* (krade rostitaj cepoj) montras la interesiĝon pri ekstermovadaj kulturaj temoj – ne nepre en rilato kun la Kataluna Landaro.

La iniciato estas malfermita al ĉiuj: KIS-uloj emfazas, ke kiu ajn deziranto produkti

Jomo Milla

“kiseton” povas tion fari per siaj propraj rimedoj kaj sendi al ili, aŭ ili eĉ povas akcepti materialojn de kunlaboremuloj kaj –se ili montriĝas kvalitataj kaj taŭgaj– kunmeti ilin por krei novajn inform-kisojn. Aliflanke la teamo ne fiksas al si difinitan regulan ritmon por aperigi filmetojn: oni eldonos ilin laŭ la ebloj.

Teknike, la uzata formato estas videbla per Linukso, Makintoŝo kaj Vindozo kaj ĝia malgrandeco kaj kompakto ebligas rapidan elŝuton. Kiel video-servilon oni uzas la grandan retan filmet-interŝanĝejon YouTube, per kiu oni alproksimigas la informilojn al la ekstera publiko (ankaŭ danke al la aldonado de serĉ-vortoj). Resume, per sia strukturo la tuta projekto povas adaptiĝi kaj kreski laŭ bezono kaj facile adaptiĝos al la evoluo de la teknikajoj.

Intervjuoj

Ferriol Macip kaj Hektor Alos estis intervjuitaj de la programo *Radiofórmula Musical* de la katolika radio Ràdio Estel. La intervjuon al Ferriol Macip oni elsendis mardon la 30an de majo, je la 11a kaj la 17a horo, dum tiun al Hektor Alos – en la sekva lundo pentekosta je la samaj horoj.

Aliflanke la ĵurnalo *L'Indépendant* el Perpinjano aperigis novaĵon kun foto la 9an de julio pri la fino de la esperanto-kurso en Prada de Conflent.

Lluís Companys

KE pli multenombra

Danke al la decidoj de la pasinta asemblo, kiu pligrandigis la buĝeton pri informado, *Kataluna Esperantisto* altigis sian eldonkvanton de 300 al 400 ekzempleroj. Komenciĝis kampanjo por distribui ĝin en urbaj, lingvolernejoj kaj universitataj bibliotekoj de Kataluna Landaro, kaj ankaŭ en kulturaj kaj sindikataj organizoj. Per ĝi, uzante la fakton, ke nia bulteno estas parte nacilingva, nia asocio klopodas vastigi la konatiĝon de la esperantismo en medioj konsiderataj favoraj.

Memorigo al ERC

Okaze de la fondo en Bunyola (Majorko) de loka sidejo de Esquerra Republicana de Catalunya, la loka esperanto-grupo estis invitita. Nia samasocio Xavier Margais, nome de Bunyola Esperantistaro, skribe dankis la inviton, kaj profitis la okazon por memorigi la rilatojn de ERC kun esperanto: “Ni emas pensi, ke vi klopodos politike agadi kiel elstaraj heredantoj de la prezidantmartiro, Lluís Companys, kiu dum la milito tenita de la kataluna nacio kontraŭ la eŭropa faŝismo, kaj aparte la hispana, promesis, ke li inkluzivigos esperanton en la lernoprogramon de la katalunaj lernejoj, por ke la junaj katalunoj fariĝu la pioniroj de nova mondo karakterizata de la paco, la libereco kaj la solidareco”.

Josep Maria Claramunt (1928-2006) forpasis ĉi-junie en la meksika urbo Oaxaca, kie li loĝis de antaŭ 30 jaroj. Claramunt, pastro de la Piaĵ Lernejoj, esperantistiĝis en 1962 kaj jam en 1963 predikis en esperanto en la katedralo de Barcelono. Ĝis sia translokiĝo al Meksiko, pastro Claramunt tre aktivis en la kataluna movado per paroladoj, predikoj, artikoloj, tradukoj kaj organizado de kursoj kaj renkontiĝoj. En 1964 li kunfondis la esperanto-grupon de Vilanova i la Geltrú.

Kun morna bedaŭro ni eksciis pri la subita forpaso, la duan de julio, de **Isabel Luís Bellorbí**, 82-jara, kiun puŝbatis aŭtomobilo, senatente retroiranta, en strato apud ŝia hejmo. Ni elkore kondolencas ŝian familion, kaj aparte la edzon, la poeton Gabriel Mora i Arana.

Historia recenzo

La julia-aŭgusta numero de la revuo *Esperanto* publikigas preskaŭ du-paĝan recenzon de Hektor Alos pri la tri libroj pri la historio de kataluna esperanto-movado eldonitaj en la lastaj kvar jaroj: *El moviment esperantista a Mallorca (1898-1938)* de Xavier Margais, *Esperanto en Katalunio (1887-1987)* de Antonio Marco kaj *Els inicis del moviment esperantista a Catalunya – La komenca esperanto-movado en Katalunio* de Francesc Poblet. Post detala analizo, la recenzinto konkludas: “Entute, jen tri libroj ege malsimilaj: tre detala scienca esploro pri la ĝismilita movado en Majorko, en la kataluna; plene malsukcesa banalaĵo pri la katalunia movado, en esperanto; kaj interesa kaj ege plaĉ-lega dulingva verketo pri la komenco de la esperanto-movado en Katalunio.”

Katalunoj plenigas Kontakton

La tria numero de la jaro de la junulara kultura revuo *Kontakto* estas dediĉita al “Lingvoj... Homoj... Politiko”. La temo, pro kompreneblaj kialoj, tre inspiris plurajn katalunajn esperantistojn... kaj kvar iliaj kontribuoj etendiĝas laŭlonge de kvin el la dek ses paĝoj de la numero.

Pau Climent, en sia artikolo “Nur sur papero: la oficialeco de la valencia lingvo” klari-

gas, unuflanke, la diversajn ĉikanojn kontraŭ la kataluna en Valencilando, sed ankaŭ pri la sociologia bazo permesanta ilian eterniĝon. Ferriol Macip prezentas la sufoke preman situacion de la okcitana lingvo en Francio, sub la titolo “Kial la okcitanoj ‘ne komprenas’ la lingvon de la trobadoroj”. Per plej diversaj anekdotoj, la artikolo montras, kiel la ŝtato enkapiĝas la plenan senvalorecon de la okcitana al ĝiaj parolantoj, kaj kiel tiuj ĉi, ofte traŭmate, travivas la malestimon al sia denaska lingvo. Siavice Hektor Alos teoriumas en sia kontribuajo “Por engaĝita socilingvistiko” pri la rolo de lingvistoj por renversi lingvo-anstataŭadon, kaj skizas, kiel entrepreni tiucelajn procezojn.

Tute alietosa estas la dorsa kovril-paĝo de la revuo, kie Onjo Ĉernišova bele priskribas Barcelonon en sia “Barcelono: la unua amo”. En ĝi, nia nova samlandanino, verve priskribas la buntecon de Barcelono kaj ĝiaj kvartaloj, la “grandan miksaĵon de kulturoj, lingvoj kaj karakteroj”, la akceptemon kaj komunikigemon de la loĝantoj (“tamen sen troeco”) kaj la belecon de la modernismaj konstruaĵoj.

Nova traduko el la nov-greka

La 26an de junio oni prezentis en Barcelono novan tradukon de nia kunmembro Montserrat Franquesa, *Els darrers dies de Kontandinos Kavafis*, de Filippou Filippou, eldonitan de Pagès Editors. Montserrat Franquesa, kaj ŝia regula kuntradukanto Joaquim Gestí, estas la plej vigla kataluniganto de la moderna greka literaturo, de kiu ŝi ĝis nun tradukis Dora Giannakopoulou, Litsa Psarafti, Maria Skiadaresi, Andreas Staikos, Soti Triandafilou, Thanassis Valnitós kaj Lili Zografu. Ŝi krome tradukas ankaŭ librojn el la germana kaj angla.

Joan Pere Sunyer

La TTT-ejo de la semajno

La retpaĝaro www.chez.com/jpsunyer de nia aktivulo el Prada de Conflent Joan Pere Sunyer estis elektita de la reta ĵurnalo *Vilaweb Perpinyano* kiel la TTT-ejo de la semajno. La retejo legeblas katalune, france kaj esperante. Joan Pere Sunyer estas poeto kaj gvidas en *Ràdio Arrels* programon pri poezio.

Interreta rubriko

Viziteblas en la portalo de KEA la paĝaro pri nia kongreso en Amposta: www.esperanto.cat/congres2006, katalune kaj esperante, kun paĝoj pri programo, aliĝilo, priskribo de la kongresejo, listo da katalunaj kongresoj, priskribo de la urbo kaj kiel veturi al ĝi, partoprenontaj artistoj kaj artikolo pri la drameca kongreso de KEA okazinta en la jaro 1928 en Vinaròs.

Ankaŭ en la portalo de KEA viziteblas la nova fako KIS TV. Temas pri paĝaro, per kiu oni povas spekti videojn en esperanto kun katalunaj subtitoj. Ĝis la nuna momento spekteblas kvin: raporto pri la KEJ-renkontiĝo en Canet de Mar, Vinilkosmo, “calçotada”, aktivula kunveno de KEA en Benicàssim kaj spertoj en la esperanta movado de Miquel Gómez “Durkapulo”. KIS TV estas trovebla per la adreso:

www.esperanto.cat/kistv

Tri videoj de KIS TV ankaŭ spekteblas pere de la paĝaro Farbskatol’, kiu entenas interesan kolekton da videoj en esperanto, interalie du rilatajn al la lasta UK en Florenco:

farbskatol.net

En la paĝaro de la Centro Nitobe por Lingva Demokratio, konsultebla katalune kaj esperante, aperas rekomendinda debato pri la temo “Ĉu lingvoj minoritataj aŭ minoritigitataj?”:

eo.nitobe.info

La sveda Universitato de Upsala enretigis tri kajorojn de la fama revuo *Esperantologio*. Temas pri internacia revuo pri ĉiuj fenomenoj, kiuj rilatas al esperanto. Ĝi aperigas artikolojn bazitajn sur originalaj studoj pri lingvosciencaj, historiaj, literatursciencaj, psikologiaj, sociologiaj kaj politikaj aspektoj de esperanto:

www.math.uu.se/esperanto

E-Planedo estas ege rekomendinda paĝo. Ĝi publikigas la plej elstarajn artikolojn aperintajn en pluraj esperantaj blogoj: e-planedo.kerno.org

La esperanta vikipedio jam superis la kvanton de 55 000 artikoloj fine de ĉijara monato julio, tial ĝi situas en la dua nivelo de lingvoj uzataj en la fama reta enciklopedio. Jen ties ĉefa retadreso: eo.wikipedia.org/wiki/ĉefpaĝo

Por tiuj bezonantaj tajpi tekston kun supersignoj en komputiloj, en kiuj ne eblas uzi la klavarilon *Ek*, mi rekomendas la enretan konvertilon de Anton Oberndorfer. Oni tajpas laŭ ikso-sistemo kaj aŭtomate aperas la supersignaj tekstoj, kopieblaj al aliaj programoj: members.aon.at/aldone/konvertilo.html

Darío Rodríguez

El guaraní, llengua oficial a Mercosur

L'Ateneu de Llengua i Cultura Guaraní, l'organització civil paraguaiana més important en suport de la llengua i cultures guaraníes, ha endegat aquest proppassat mes de juliol una campanya per oficialitzar la llengua guaraní com a tercera llengua de Mercosur, l'associació econòmica que aplega, des de 1991, el Brasil, l'Argentina, l'Uruguai i el Paraguai. El guaraní és oficial al Paraguai des de 1992 i és parlat per prop de 90 % dels 6,4 milions de paraguaians (un 27 % és monolingüe en aquesta llengua). Això el converteix en la llengua originària d'Amèrica amb un estatus més alt, ja que en altres estats les llengües autòctones només es consideren oficials, com a màxim, en l'àmbit regional o local.

“Des de 1994, el guaraní s'ensenya –amb grans mancances i entrebancs materials, pedagògics i socials –a tots els alumnes paraguaians”, informa en el seu lloc web l'Organització pel Multilingüisme (entitat catalana que treballa pel ple reconeixement de la pluralitat lingüística de l'estat espanyol); alhora assenyala que “l'administració paraguaiana, sobretot en els usos escrits, només funciona en castellà, cosa que resta valor econòmic a la llengua guaraní” i que “no hi ha cap diari, ni cap canal de televisió en guaraní”.

La petició es fonamenta en el fet que el 1991, l'any de fundació de Mercosur, el guaraní encara no era oficial al Paraguai. La campanya persegueix que el guaraní, juntament amb el castellà i el portuguès, sigui declarat llengua oficial i de treball de Mercosur, incloent-hi el futur parlament d'aquesta organització. Ara mateix el guaraní només té la condició simbòlica de llengua històrica de Mercosur, sense cap tipus de conseqüència pràctica.

Louise Bennett, poetessa i folklorista jamaicana

Louise Bennet-Coverley, popularment coneguda com *Miss Lou*, va morir el passat 27 de juliol a vuitanta-sis anys. Des de 1936, quan va sortir per primer cop a un escenari a recitar un poema (i va guanyar un premi),

va dedicar totes les energies a reivindicar el crioll jamaicà, menyspreat com un dialecte de gent inculta per les classes dirigents i el poder colonial. En tota la seva obra –escrita o parlada– va usar el jamaicà, recuperant tradicions pageses i emfasitzant els seus vestigis africans.

El jamaicà és el fruit d'un procés de criollització començat al segle XVII consistent en l'assimilació i nativització de l'anglès per part d'esclaus procedents de l'Àfrica occidental i central. La pronúncia i el vocabulari del jamaicà difereixen prou de l'anglès estàndard per a poder-lo considerar una llengua diferent –tot i que l'anglès és encara l'única llengua oficial de Jamaica. En canvi, el jamaicà és semblant al crioll de Belize i, malgrat un accent marcadament diferent, resulta mútuament comprensible amb un bon nombre de criolls i *pidgin* de l'Àfrica occidental basats primàriament en l'anglès, com el krio de Sierra Leone o l'anglès *pidgin* de Nigèria. Això es deu al fet que força mots jamaicans tenen com a origen diferents idiomes africans i la sintaxi de la llengua és bàsicament derivada d'aquests. Els plurals jamaicans, per exemple, es fan o bé anteposant un cardinal (*de five bud* ‘els cinc ocells’) o bé postposant l'indicador de plural *dem* (*de bud dem* ‘els ocells’). De forma semblant, el temps verbal s'especifica anteposant un indicador de temps (*mi swim* ‘jo nedo’, *mi a swim* ‘joestic nedant’, *mi en swim* ‘jo he nedat’, *mi a go swim* ‘jo nedaré’, etc.).

Algunes veus han apuntat que l'eclosió d'un gran nombre de criolls en el segle XX contrareta en certa manera les llengües que estan desapareixent –a un ritme estimat d'una o dues cada mes. Tanmateix, els parlants habitualment els consideren variants incorrectes de la llengua dominant –gairebé sempre d'origen europeu. Això fa que el procés de descriollització s'hagi pràcticament completat en àmplies zones de l'Àfrica aborigen, a Hawaii, a la costa xinesa, a Singapur i a la Micronèsia i estigui molt avançat a parts de la Melanèsia, on eren numèricament dominants *pidgin* anglesos fins a mitjan decenni dels vuitanta del segle passat. Fins i tot a Papua Nova Guinea, el crioll anglès tok pisin i el crioll papuà hiri motu, tots dos cooficials amb l'anglès, estan retrocedint davant d'aquest.

En aquest context cal celebrar i homenatjar la feina de Louise Bennett per dignificar la

Louise Bennett

llengua del seu poble i preservar la diversitat cultural.

Crispació colonialista a la Polinèsia

El 7 de juliol es va publicar una *Carta oberta pel plurilingüisme a la Polinèsia*. Es tracta de la resposta de la societat civil de la Polinèsia meridional sota administració francesa a la recent resolució del Consell d'Estat francès que prohibia l'ús de qualsevol llengua que no fos el francès en l'Assemblea de la Polinèsia Francesa. El reglament d'aquesta cambra de representació territorial permetia explícitament des de l'any passat les intervencions “en llengua francesa o en llengua tahitiana o en una de les llengües polinèsies”. El Consell d'Estat basa la decisió en l'article 2 de la Constitució francesa, que afirma que “la llengua de la República és el francès”, i, més exactament, en la interpretació capciosa que se'n fa i que va motivar que l'any 1999 el Consell Constitucional rebutgés la Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries.

Els redactors de la carta –membres de l'Acadèmia Tahitiana i intel·lectuals– veuen dues opcions per a permetre l'oficialització del tahitià: l'abrogació de l'article 2 de la Constitució o la independència de la Polinèsia dita francesa. Per altra banda subratllen el rebuig del francès que està provocant en la societat polinèsia una decisió que és percebuda com una mostra de “crispació colonialista”.

El Dalai Lama, amb l'esperanto

Tintín, el reporter més cèlebre del còmic, ha estat guardonat a Brussel·les pel Dalai Lama amb el premi “Llum de la Veritat” per haver introduït a molta gent la cultura i els paisatges inspiradors del Tibet, gràcies al viatge que el seu creador, Hergé, li va fer emprendre per aquella regió.

A *Tintín al Tibet* (1959), Hergé fa viatjar al seu protagonista, juntament amb el capità Haddock i el seu gos Milú, a la recerca del seu vell amic Xang, que va patir un accident d'avió a l'Himàlaia. La història és una cer-

Mururoa. L'Estat francès també ha utilitzat la Polinèsia per als seus assajos nuclears.

ca plena d'aventures i trobaments estranys, com són els monjos en un claustre tibetà i el Ieti.

“Gràcies a Tintín, molta gent que llavors no tenia ni idea que existia el Tibet va poder conèixer-lo”, va recordar el Dalai Lama. L'exiliat líder espiritual i polític del Tibet, que va recordar que la situació en aquest territori annexionat per Xina segueix sent molt difícil, va assegurar que “l'ajuda de Tintín fou molt útil”. La fundadora i presidenta de la Fundació Hergé, Fanny Rodwell, va agrair al Dalai Lama el reconeixement “simbòlic” i recordà que Hergé mai va pensar que la seva història tindria tanta transcendència.

Tensing Gyatso, XIVè Dalai Lama i premi Nobel de la Pau 1989, va donar les gràcies a la Fundació Hergé per haver mantingut el 2001 una posició molt clara en contra de l'editorial xinesa “China Children's Publishing House”, forçant-la a canviar la portada de la versió xinesa del còmic, inicialment titulada “Tintín al Tibet xinès”.

Els assistents a l'acte van ser obsequiats amb un exemplar de *Tinçjo en Tibeto*, l'edició en esperanto del llibre. Tintín està traduït a més de 50 llengües, entre les quals en esperanto. En la llengua internacional es poden llegir dos àlbums més del detectiu: *La Krabo kun Oraj Pinçiloj* (El cranc de les pinces d'or) i *La Nigra Insulo* (L'illa Negra).

(www.tintincat.com)

L'associació esperantista Nova Sento i algunes notes sobre l'ofici d'historiar

Francesc Poblet i Feijoo
Historiador

El treball d'historiador sovint deu ser bastant diferent del que molta gent pot pensar. La imatge de l'erudit, potser amb barba blanca i ulleres rodones, absent del que passa al seu voltant, camuflat darrere un parapet de vells lligalls documentals, ensuant polsim de paper groguenc durant llargues hores, i tants altres tòpics, no s'ajusten quasi mai a la realitat quotidiana, tret, això sí, de les prolongades estones de recerca que cal invertir.

No és exactament el cas que us explicaré, que tampoc pretén ser paradigmàtic. Una trucada urgent, com sempre, d'Edicions 62 posa en alerta la maquinària. S'ha decidit –impersonal– la publicació d'un cinquè volum de l'obra *La Guerra Civil a Catalunya*, amb data d'aparició imminent ja fixada i inamovible. Es compta amb la meua col·laboració, puix que en el meu cas concorren dos agreujants: vaig ser membre de l'equip de redacció dels altres volums i se suposa que alguna cosa conec sobre l'esperantisme.

Aquest darrer càrrec, malgrat les sospites que pot generar, resulta determinant. El nou volum està dedicat a comentar històricament alguns exemples dels papers catalans espoliats al final de la Guerra Civil a Catalunya i dipositats com a botí de guerra a la bonica ciutat de Salamanca (ara parcialment recuperats) per a ser usats, sempre que es va poder, com a eina de repressió. I uns quants d'aquests papers, ai las!, són escrits en una estranya llengua només a l'abast d'algun personatge potser com el que descrivia a l'inici d'aquesta crònica.

Accepto l'encàrrec (una setmana de temps!), *nobleza obliga*, dirien a la ciutat il·lustrada a la qual em referia. Goso preguntar per la naturalesa dels documents sobre els quals se suposa que he

d'escriure unes determinades pàgines: es tracta d'un exemplar de la revista de l'associació esperantista Nova Sento i una carta en què era nomenat soci honorari un dels seus membres.

La primera qüestió va ser interessar-me per la procedència d'aquesta mínima documentació. S'havia trobat en un lligall amb documentació esperantista?, en un arxiu personal?, en un dossier inculpatòri d'alguna persona? Cap notícia sobre això. Si els lladres ho van arribar a classificar o ho van conservar amb altres documents agafats del mateix lloc, els ara recuperadors en van esborrar la pista.

Així les coses, anem cap a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB), on consta l'existència de la col·lecció completa d'aquesta revista. Un cop demanada a l'arxivera corresponent, em trobo amb el company Jordi Solé i Camardons, que s'interessa pel motiu de la meua recerca. Al cap d'una llarga estona –espera interminable– l'arxivera em comunica la tragèdia davant del meu interlocutor: la documentació sol·licitada es troba en procés de restauració i és impossible accedir-hi. El company Solé es testimoni involuntari d'un dels moments més decebedors de l'historiador, i que segur que coneix o també ha patit: tenir l'objectiu a tocar i fracassar en el darrer moment.

Incombustible, m'assabento que la mateixa col·lecció, “quasi completa” es troba a l'arxiu de Sant Pau d'Ordal i al Ramon Molera de Moià. Tant en un lloc com a l'altre em reben reben amb els braços oberts i allí trobo prou material per a completar l'article. Perquè, essent com és per a una obra general, el director va acceptar que la major part del contingut es dediqués a explicar què caram és això de l'esperanto i del mo-

viment esperantista i com havia arrelat al nostre país. Un article, diguem-ne, un xic periodístic era força agraït d'escriure i també, penso, interessant per a la divulgació de l'esperantisme.

Així ho vaig fer, però hi vaig voler incloure uns paràgrafs sobre aquesta –per a mi– desconeguda societat esperantista de la qual em van arribar tants anys després, i amb tants quilòmetres a les seves esquenes –si se'm permet l'expressió–, quatre papers mal doblegats. Heus ací, aproximadament, el que a cuita-corrents vaig poder escriure sobre això:

“El 25 d'abril de 1932 la societat esperantista Nova Sento va adreçar una carta al senyor Albert Carsí, on se li anunciava el seu nomenament com a soci honorari d'aquesta. Carsí fou un pensador llibertari i reconegut geòleg que col·laborava regularment amb l'associació, principalment impartint conferències de divulgació científica.

”Des de mitjans de la dècada dels anys vint ja tenim notícies periòdiques de l'activitat d'aquesta societat amb seu al Poble Nou de Barcelona. Aquests primers anys els seus membres hagueren de lluitar contra les restriccions que la dictadura de Primo de Rivera imposava, i la seva activitat sovint es veia limitada a l'ensenyament de l'esperanto i a la pràctica d'aquesta llengua entre els seus socis.

”Amb l'adveniment de la República, i com tantes altres associacions populars, la societat experimentà un gran creixement que li permeté ampliar les seves activitats i editar un butlletí mensual de quatre pàgines. ‘Una nova era de progrés i d'intensa activitat’, deien a l'editorial del primer número. ‘Què volem? Col·laborar amb el nostre granet de

sorra vers la perfecció moral i física de la humanitat.’

”En una presentació del butlletí, el mateix Carsí explicava que l’entitat Nova Sento era formada per ‘un petit nucli de persones freturoses de Pau i Progrés... El noble fi que inspira aquesta tasca és entendre’s amb tots els homes per a aconseguir la unió de la família universal del bé, i seguint aquest ideal navegar contra totes les corrents adverses a la fraternitat, que són per cert poderoses i innúmeres...’

”Nova Sento anà organitzant diverses activitats per als seus membres: cursos d’esperanto, exposicions, conferències, festes, visites científiques, històriques, etc. Els socis eren invitats a tenir cura de la seva formació moral i a adquirir hàbits de lectura. Destacaven les seves activitats excursionistes, que podien anar des d’una passejada fins al barri d’Horta per a passar el dia en una granja, fins a anar a visitar un ‘modern transatlàntic’ al port o llogar un autocar per fer una visita a Tarragona.

”El butlletí, que utilitzava el català, l’esperanto i en els primers números també el castellà, tenia diverses seccions: un editorial, un reportatge, notícies del món esperantista i de la pròpia associació, el programa d’activitats, etc. La darrera pàgina acostumava a incloure publicitat dels comerços de la zona, alguns d’ells regentats per membres de l’associació.

”Nova Sento tenia especial relació amb altres associacions esperantistes, com Paco kaj Amo, del barri de Gràcia de Barcelona. Organitzaven festes conjuntes on algun cop incloïen la celebració d’un partit de ‘futbol naturista’.

”L’associació conegué diverses seus fins que adquirí un local al núm. 1 del carrer de la Llacuna del Poble Nou. Hi havia una certa transversalitat entre els seus membres: tant hi podíem trobar petits comerciants, com persones il·lustrades i obrers, i hi destacava la gran participació de dones i famílies completes amb els seus infants. Als membres els

Capçalera del butlletí de Nova Sento del setembre de 1936

unia un esperit lliurepensador, llibertari i, per sobre de tot, com hem vist en la seva declaració d’intencions, el desig, no exempt d’una certa innocència, d’un món més just i feliç.

”Amb el cop militar de juliol de 1936, molts dels seus membres foren cridats al front. D’aquesta circumstància se’n féu ressò el seu butlletí que continuà la seva aparició amb relativa normalitat fins l’any 1938. Els continguts continuaren, el mes d’agost de 1936, en la mateixa línia, però va desaparèixer la publicitat i la convocatòria d’excursions. Va aparèixer la següent nota: ‘Degut a les actuals circumstàncies no s’anuncia cap sortida però, si a les sis del matí hi ha suficient número d’assistents per anar a banys, s’hi anirà.’

”El setembre de 1936, el títol de l’editorial ‘Cap a la transformació de la vida social’ ja indicava l’aposta entusiasta i sense complexos de l’associació pels nous temps revolucionaris. En aquest context afirmen: ‘Els esdeveniments del nostre país són d’una transcendència grandiosa. [...] Els esperantistes tenim a les nostres mans un mitja de relació internacional meravellós.’ El butlletí, durant la guerra, va anar donant notícies extretes de la revista en esperanto de la CNT-FAI, del diari *Solidaridad Obrera*, completats amb articles propis. També seguiren donant notícies dels socis mo-

bilitzats i es publicà alguna carta arribada des del front.

”El març de 1937 el butlletí es feu ressò especial de l’assassinat d’uns companys esperantistes a Còrdova a mans dels feixistes, fet aquest molt difós i del qual també se’n feu ampli ressò el *Comunicat de Premsa* esperantista de la Generalitat de Catalunya.

”L’associació anà perdent vitalitat, fruit d’aquelles terribles circumstàncies. El seu butlletí passà a editar-se primer cada dos mesos i després es deixà de publicar, ja avançat l’any 1938, també a causa de les dificultats en el proveïment de paper. Els membres de l’associació s’anaren dispersant i, amb la derrota, probablement molts marxaren a l’exili, alguns moriren al front, altres restaren al país sota sospita quan no directament sota perill de persecució, i l’associació Nova Sento del Poble Nou deixà d’existir per sempre més.”

L’enviament del treball a l’editorial no va, però, posar fi a les hores que vaig dedicar a aquest petit estudi. Vaig tornar a l’AHCB, on sembla que els butlletins continuen “en restauració”. La lectura intensiva de les pàgines de la revista em va fer imaginar la vida que duïen aquelles persones, la difícil convivència amb la dictadura, l’alegria per la llibertat republicana, la incertesa de la revolució,

Inauguració de la seu de Nova Sento del carrer Llacuna 1

de la guerra, el drama de la vida a la rereguarda, les bombes, la mort, l'exili... El barber del carrer Elna, el mecànic de bicicletes del carrer Taulat, en Cristóbal de la sastreria La Elegancia, les persones que escrivien articles, que anaven als banys, que van marxar al front... Una tarda no vaig poder més i vaig anar a passejar pel Poble Nou, per aquells carrers que trepitjaven els meus protagonistes, acompanyat per la Gemma Caballer, reconeguda historiadora nascuda i resident al barri. De seguida vam localitzar una de les seus de l'associació, davant la incredulitat de la meva acompanyant ocasional: el

local de Nova Sento al carrer Llull estava situat on ara hi ha un bloc de pisos on ella resideix actualment! Embolcallats de la màgia esperantista del moment, vam fer cap a la seu que l'associació s'establí al carrer de la Llacuna. Aquest cop l'edifici es podia reconèixer perfectament, comparant-lo amb el de la fotografia que dúiem amb nosaltres. Al lloc on Nova Sento va obrir el seu nou local l'any 1933 ara hi ha un bar. A dins, una parella prenent unes cerveses i, amb tota seguretat, l'esperit revoltat d'aquells benvoluts esperantistes, d'aquells homes i dones lliures. □

☞ Ve de la portada

i la Documentació sobre el Problema Lingüístic Mundial organitza. El primer Simpòsium Nitobe tingué lloc a Praga (1996); el segon, a Berlín (1999); el tercer, a Pequín (2004), i el quart, a Vínium (2005). Aquestes conferències reuneixen activistes, acadèmics, diplomàtics i polítics per a tractar les dimensions lingüístiques de la integració europea i de la mundialització.

L'informe Nitobe

Els Simpòsiums porten el nom del qui fou vice-secretari general de la Societat de Nacions –precedent de les Nacions Unides–, Inazō Nitobe (1862-1933).

El doctor Nitobe havia estat encarregat de fer un informe sobre l'esperanto i la qüestió lingüística a la Societat de Nacions, i l'agost de 1921 participà en el XIII Congrés Universal d'Esperanto a Praga. Va elaborar per a l'Assemblea General de la Societat de Nacions el que fou el primer informe objectiu sobre l'esperanto fet per un representant oficial d'alt rang d'una organització intergovernamental.

En aquest informe, Nitobe esbossa l'evolució del moviment esperantista i el seu estat l'any 1921. En relació amb la Societat de Nacions considera el problema lingüístic i critica l'ús exclusiu del

francès i de l'anglès en el si de la Societat, fet que “posa una càrrega feixuga sobre certes nacions i per això duu a la qüestió de la justícia”. Encara que sembli que no hi ha una solució perfecta per al problema lingüístic, molta gent opina que la millor alternativa seria una llengua internacional neutral del tipus de l'esperanto. La Societat, segons Nitobe, hauria d'estudiar aquesta possibilitat més profundament i detallada, i s'hauria de plantejar si val la pena donar suport oficialment a una llengua d'aquesta mena.

Estructura del web

El lloc web del Centre Nitobe consta de quatre parts principals: (1) “Qüestions lingüístiques” ofereix informació sobre aquest tema a fi de moure a la reflexió; (2) “Activitats” facilita els contactes i la comunicació entre persones interessades en temes lingüístics i la política lingüística a Europa; (3) “Recerca” informa sobre investigadors i investigació relativa a política lingüística, comunicació internacional, planificació lingüística, plurilingüisme, etc.; i (4) “Qui som” dóna informació general sobre del Centre Nitobe.

A més d'aquestes parts principals hi ha altres seccions d'informació i de participació. És possible subscriure's a una pàgina de Novetats; en les pàgines de

Notícies es pot trobar informació sobre les llengües i la Unió Europea; hi ha una secció d'Esdeveniments on es dóna informació tant sobre esdeveniments passats o futurs relacionats amb el Centre Nitobe i els seus interessos com sobre esdeveniments relacionats amb els Simpòsiums Nitobe; finalment, hi ha també una secció de Campanyes en què es pot seguir la campanya del Centre Nitobe, donar-hi suport i comentar-la.

Debat públic

Actualment els continguts del Centre Nitobe són encara migrats. Sorpren, però, un curiós engrescament amb la idea de la Unió Europea i més si pensem que entre els principals responsables del projecte hi ha el doctor Mark Fettes, de la Universitat Simon Fraser de Vancouver (Canadà) i especialista en l'educació de pobles indígenes, i professor Probal Dasgupta, professor de lingüística aplicada a la Universitat de Hyderabad (Unió Índia). Ara bé, expressada aquesta reserva, cal reconèixer i agrair aquesta mena d'iniciatives que persegueixen enriquir el debat públic i polític sobre la política lingüística, una qüestió en referència a la qual fa de mal dir si els artífexs de la Unió Europea ni tan sols se la plantegen o bé s'estimen més de planejar-la i executar-la lluny del debat públic. □

Bòsnia, entre la misèria i l'esperança

Éric Collignon
Espero Catalunya

En ocasió del darrer Congrés Juvenil Internacional esperantista, celebrat a Sarajevo aquest agost, Éric Collignon, membre d'Espero, organització que aplega esperantistes bosnians i catalans en projectes de reconstrucció de Bòsnia i Hercegovina, ens explica la situació actual d'aquell país, amb què han estat molt vinculats els esperantistes catalans des de fa més de trenta anys

Quina és la situació a Bòsnia més de deu anys després dels acords de Dayton que van posar fi a la guerra i que ara són objecte de moltes crítiques?

Aquests acords només es poden interpretar en el context històric d'un moment, és a dir que el seu objectiu principal era posar fi a la guerra i ser acceptable per a totes les parts en conflicte. D'aquí les seves incoherències, la multiplicació dels "centres de poder" que conté: una entitat estatal per a tot el territori de Bòsnia i Hercegovina, una Federació croato-musulmana (el 51 % del territori) i una entitat sèrbia, la República Sèrbia (Republika Sprska). Aquesta construcció era, des dels inicis, una construcció provisional on totes les parts implicades havien de trobar elements de satisfacció: preservació d'una Bòsnia única que agrupava les tres comunitats per a preservar l'estat multiètnic d'abans de la guerra –solució desitjada sobretot pels musulmans– i una República Sèrbia, vista pels serbis com un embrió d'estat propi –annexionable per Sèrbia.

Aquesta ambigüitat en la interpretació dels acords, cap a la unió o cap a la separació, era beneficiosa a curt termini donat que va permetre aturar la guerra. Tanmateix, va ser molt perjudicial a la llarga perquè impedia una política comuna d'un estat bosnià i era, i encara és, font de múltiples bloqueigs i contradiccions que fan, per exemple, molt més difícil el compliment de les condicio-

FERRIOL MACIP

ns d'entrada a la Unió Europea. Els criteris d'entrada en aquesta somniada Europa posen sobretot l'accent sobre una organització comuna de la defensa, de la policia i sobre una cooperació completa amb el Tribunal Penal Internacional. L'oposició sobre aquests punts ve sobretot de la República Sèrbia, on els criminals de guerra Radovan Karadžić i Ratko Mladić encara són massa percebuts com a herois de guerra per una part important de la població.

Un article recent de la revista *Osservatorio sui Balcani* (revista italiana dedicada als problemes dels Balcans) analitzava els manuals d'història de les tres comunitats de Bòsnia per a uns adolescents de 15-16 anys. A Dobrinja, un barri de Sarajevo a prop de l'aeroport, l'ensenyament dels principals esdeveniments històrics del segle xx, la primera i la segona guerres mundials i la guerra de 1992-1995 són explicats de manera totalment contradictòria en dos col·legis situats a 500 metres de distància únicament pel fet que aquests col·legis (Dobrinja III i Dobrinja IV) estan separats per la "frontera" entre la Federació de Bòsnia i Hercegovina i la República Sèrbia. És possible reconstruir un

Sarajevo

JORDI AROMI

FERRIOL, MACIP

La biblioteca de Sarajevo

país on la versió ètnica i l'odi a l'altre es mantenen en l'ensenyament escolar?

D'un punt de vist més global, el fet que Sèrbia estigui immersa en unes altres negociacions capitals per al seu futur amb Kosovë no ajuda a solucionar el futur de Bòsnia. En cas d'independència futura i previsible de Kosovë, molts serbis preveuen demanar en canvi una "compensació" que en el seu esperit hauria de consistir en l'annexió de la República Sèrbia a Sèrbia.

De fet, el futur de l'entitat sèrbia de Bòsnia es juga en gran part a Belgrad, on sembla que arriben els primers signes d'autocrítica i de reconeixement de responsabilitat en la guerra iugoslava. Un vídeo mostrat durant el judici de Milošević a l'Haia ensenyant les massacres perpetrades pels Skorpion ("Escorpions"), una unitat paramilitar sèrbia

que operava en estreta col·laboració amb l'exèrcit serbi, sembla que hagi constituït un punt d'inflexió. Els rumors creixents de detenció de Ratko Mladić i Radovan Karadžić són interpretats per molts com un test del suport que encara tenen entre la població i que els ha permès amagar-se còmodament i evitar la seva captura fins ara. Si aquest suport es debilita en una població cansada i més autocrítica, el 2006 podria ser l'últim any de la seva llibertat i un bon any per a l'estabilització i la normalització dels països de l'antiga Iugoslàvia.

Mentrestant, la situació econòmica a Bòsnia queda estancada en una situació de postguerra alarmant.

Segons un informe de gener d'aquest any 2006 publicat pel BIRN (Balkan Investigative Reporting Network), la pobresa afecta una gran part de la po-

blació de Bòsnia i Hercegovina. El banc mundial considera que quasi el 20 % de la gent viu sota el llindar de la pobresa, amb 150 marcs convertibles per mes, és a dir, 75 euros. Tanmateix, una tercera part de la població viu tot just per damunt d'aquest llindar.

La pobresa és agreujada per un índex d'atur molt elevat que afecta ara al voltant de 510.000 persones, segons els sindicats –una estadística sorprenent en un país de quatre milions d'habitants, sobretot si es compara amb el nombre oficial de treballadors: una mica menys de 640.000.

Bòsnia i Hercegovina queda bloquejada en un cicle de creixement baix. Els diners que entren al país serveixen per a finançar les institucions estatals més que per a crear ocupació amb el desenvolupament econòmic.

A llarg termini, l'única esperança de Bòsnia i dels seus veïns és la perspectiva d'integració a la Unió Europea. Bòsnia es debat entre la misèria i l'esperança: la misèria d'una situació econòmica estancada, d'una pobresa en augment, d'una situació social explosiva, d'uns nacionalismes en el poder i presoners del seu passat..., i l'esperança d'una normalització possible si els criminals de guerra són jutjats, si les relacions amb els països veïns s'harmonitzen, si la perspectiva europea es concreta, si es reuneixen finalment les condicions per a tornar a un món més obert, tolerant i decidit a mirar cap al futur sense oblidar el passat. □

L'Associació Catalana d'Esperanto només es manté amb les vostres aportacions

Fes-te'n soci

Com a soci de KEA rebràs el Kataluna Esperantista, estaràs al corrent de tots els esdeveniments, tindràs rebaixa als congressos... i sobretot estaràs contribuint amb el moviment esperantista a casa nostra.

Garantiita enspezo: ĉu la vojo por la estonteco?

La dentoradoj en la maŝino devus havi elektorajton

Nancy Isenson
Tradukis: Joan Inglada

Germanio serĉas, kiel maldensigi la vicojn de siaj pli ol 5 milionoj da senlaboruloj. Tio estas la landa ĉefa problemo, diris kancelierino Angela Merkel ĉi tiun semajnon. Kaj entreprenisto Götz W. Werner opinias, ke li trovis la solvon.

“Ni ankoraŭ vivas sub la impreso, ke plena dungateco povas esti atingita,” diris Götz W. Werner, kies nacia vendej-ĉeno igis lin milionulo. “La granda problemo estas tio, ke multaj homoj ne havas laborpostenon, ili ne havas enspezigan postenon”.

Laŭ Werner, ankaŭ laboranta kiel profesoro en entreprenema instituto de la Universitato de Karlsruhe, Berlino devus provizi al homoj per imposto-financita baza enspezo, kiu liberigu la homojn pri la neceso pergajni monon, prefere ol krei laborpostenojn por la 12,2 procentoj da senlaboraj germanoj.

“Socio povas plenumi siajn bezonojn sen plena dungateco”, Werner diris, “kaj ĝi estus pli bonhava, se ĝi tion farus”.

“La laboro, kiun ni devas fari, ankaŭ povas esti farata de maŝinoj kaj teknikoj”, li diris. “Grandan potencialon ni havas en la laboro, kiu fokusiĝas pri homoj: socia laboro, kultura laboro.”

Se oni senŝarĝigus homojn pri laboro, ili povus okupiĝi pri aferoj, kiujn ili efektive volus fari, ĉu volontule ĉe maljunula hejmo, ĉu sekvante revojn pri artisma kariero aŭ pasigante pli da tempo kun siaj familioj. Kaj tio malŝarĝus milionojn da homoj pri la stigmato de senlaboreco.

En Werner-a sceno, ĉiu viro, virino kaj infano ricevus ĉiumonatan subvencion kovrantan la vivokostojn, plus iomete pli. La stato finacus la novan sistemon per alta konsumata imposto, kiu anstataŭigus ĉiujn aktualajn impostojn kaj povus esti laŭpaŝe enkondukita en 20-30 jaroj. La nesalajraj dungokostoj, kiel la kontribuoj al sociala bonstato kaj pensioj, kiuj aldoniĝas al la alta kosto de la germanaj laborpostenoj, estus afero de pasinta epoko, samkiel la burokratoj administrantaj ilin.

Werner estas unu el la plej laŭvoĉaj propagandantoj en Germanio pri senkondiĉa baza enspezo, sed li ne estas sola. Thomas Straubhaar, estro de la hamburga ekonomia esplor-instituto HWWA, ankaŭ legitimas la ideon, kvankam el malsama angulo. Li opinias, ke gravas forlasi sistemon financatan per dungokostoj favore al sistemo financata per impostoj.

“Laŭ longatempa perspektivo, estos neevitebla la foriro de la hodiaŭa sistemo, ĉar ĝi ne estas finance eltenebla en iuj fakoj”, asertis Straubhaar. Sed homoj ricevus sole la vivtenan minimumon tiel, ke “la plimulto daŭre volos havi laborpostenon.”

Straubhaar aldonis, ke la Werner-a dependeco al konsumata imposto estas neeltenebla. Male, la sistemon povus financi kombinaĵo de alt-konsumata imposto –25-procenta, ekzemple– kaj rektaj impostoj je la sama nivelo sur la enspezo de laboro, lu-prezoj, investaĵoj, dividendoj kaj spekuladoj.

“Ne nutru la ĉevalojn por nutri la birdojn”, Straubhaar diris, emfazante la avantaĝon ŝanĝi de nereakta al rekta helpo por tiuj, kiuj bezonas ĝin.

Sed aliaj estas skeptikaj. “Mi trovas la sugestojn aŭ iluziaj aŭ brutalaj”, diris Gustav Horn, direktoro de la ekonomia esplorinstituto IMK en Düsseldorf. “Unu flanko de la sugesto estas iluzia, ĉar ĝi provizus enspezon ĝis 1500 eŭroj por ĉiu persono. Ne estas sugestoj sur la tablo adekvate financantaj ĝin. La dua versio estas brutala, ĉar la kvanto, kiun la homoj ricevus, estus pli malalta ol la aktuala kvanto de la sociala asekuro. Tio farus, ke homoj ricevantaj bonfaron estus eĉ pli malriĉaj”.

Baza enspezo permesus al la homoj fari kion ili volas –eĉ se tio signifas fari nemon

Horn diris, ke pritrakti socialajn atingojn ne taŭgas por pritrakti altan senlaborecon, sed ke la “problemo de la sociala bonfarta sistemo estas rezulto de alta senlaboreco. La vera problemo estas ekonomia politiko.”

Rilate al kio koncernis Werner-on tamen, jam alvenis la tempo de lia persona projekto.

“Pli da homoj ol iam ajn antaŭe agnoskas, ke la disvolviĝintajn problemojn oni ne povas solvi per la aktualaj rimedoj”, li diris. “Senkondiĉa baza enspezo signifus, ke ĉiuj povas libere fari, kion ili volas. Nia demokrata celo devus esti, ke homoj havu liberecon, kio signifas esti kapabla fari, kion oni volas fari.”

Louis de Beaufront

Komencantoj: Nia Judaso

La 3an de oktobro 1855 naskiĝis en Parizo Louis Eugène Albert Chevreux, homo, kiu poste iĝis la plej grava esperantisto en Francio dum la komenca esperanto-movado, sed ankaŭ tiu, kiun la esperantistaro plej malamis. La kialo de tio estas, ke oni rigardas lin kiel grandan **per-fidulon** de nia movado.

Pri lia infana kaj juna vivo oni scias mal multe: li estis filo de Louise Armande Chevreux, poste iĝis hejma instruisto kaj loĝis, kie li laboris. En 1888 li esperantistiĝis (verŝajne li estis la unua franca esperantisto), sed de antaŭe jam uzis la nomon Louis de Beaufront. Sub tiu nomo li tuj komencis diskonigi nian lingvon en Tuluzo kaj Albi. Li el-donis en 1892 la unuan lerno-libron por francoj *Langue Universelle Esperanto. Manuel complet*. En 1898 li fondis la gazeton *L'Espérantiste* kaj estigis la asocion *Société pour la Propagation de l'Espéranto*, kiun li prezidis ĝis 1908. Beaufront pli el-starigis la utilecon de esperanto ol la idearon de Zamenhof kaj de la unuaj esperantistoj. Pro tio li sukcesis **al-tiri** al la movado multajn **influajn** homojn. Tiel, la esperantistaro rapide kreskis en Francio kaj sekve ankaŭ ekster tiu lando. Tamen, dum tio okazis Beaufront perdis gravecon ene de la *Société*.

no de Inter-nacia Help-lingvo, kiu celis solvi la inter-nacian lingvan problemon kaj elekti help-lingvon. La ĉefa **gvidanto** de tiu organizaĵo estis Louis Couturat, alia grava franca esperantisto, kiu konvinkis al Zamenhof pri ĝia graveco kaj pri la certa elekto de esperanto. Kiam la fina decido fin-pretiĝis en la jaro 1907 per inter-nacia kun-sido, Couturat invitis la doktoron, sed tiu ne povis ĉe-esti. Zamenhof, petis al Beaufront, ke li anstataŭu lin. Fine, la inter-nacia kun-sido okazis kaj la ĉe-estantoj konsentis elekti novan lingvon, nome Ido. Ĝin el-pensis Couturat, sed Beaufront prezentis sin kiel verkinton, ĉar Couturat estis prezidanto de la Delegacio kaj ne rajtis fari tion.

Preskaŭ 20 el-centoj de la esperantistaro trans-iris al Ido kaj Beaufront iĝis la ĉefa gvidanto de tiu nova lingvo. Tamen tiuj, kiuj restis ĉe esperanto, pli el-starigis la kulturan valoron de esperanto kaj la movado iĝis pli unueca ol antaŭe, dum idistoj estis reformemuloj, kiuj poste trans-iris al aliaj lingvoj (okcidentalo ktp). Beaufront for-pasis en 1935, sed preskaŭ neniu atentis pri lia morto. Verŝajne ne longe antaŭe li diris al kelkaj personoj: "Mi estas tro maljuna por refariĝi esperantisto".

al-tiri: movi ion aŭ iun al si.

delegacio: grupo de homoj, kiuj parolas nome de aliaj.

ekspozicio: publika el-montrado de produktoj.

gvidanto: estro.

influi: havi la povon ŝanĝi aŭ ŝanĝeti la pensojn aŭ agojn de alia homo.

per-fidulo: tiu, kiu trans-iras al malamika parto.

Ekde 1900, dum la mond-**ekspozicio**, stariĝis en Parizo la **Delegacio** por Al-pre-

Gerard Escuer

KAŜTAN-FESTO / CASTANYADA

31an de oktobro kaj 1an de novembro en Vallgorguina (Vallès Occidental)

Organizas:
Centro de Esperanto
Sabadell

Tel. 93 710 96 36
l.puig@esperanto.cat
www.esperanto.cat

Progresantoj: La reveno de la mongoloj

La kalmukoj estas la mongola **etno** loĝanta plej okcidente. Tiel okcidente, ke ili loĝas en Eŭropo, en la tiel nomata Kalmuka Respubliko (kalmuke: Хальмг Таңһч [Ĥal'mg Tangĉ]), en la Volga regiono, apud la Kaspia mar-bordo. Sekve, la kalmukoj konsistigas la solan mongolan kaj religie (tibetan) **budhisman etnon** de Eŭropo.

Ilia lingvo, parolata de 156 000 homoj, apartenas, kune kun la ojrata, al la okcidenta subgrupo de la mongola lingvo-grupo. Fakte, la granda simileco de la kalmuka kun la ojrata estas klarigebla, ĉar la kalmukoj estas ojratoj, kiuj pro manko de herbejoj komencis longan translokiĝon ekde la fino de la 16a jarcento, longe post la regado de Ĝingis-Ĥano, el la Ĝungaria ebenaĵo (nun Ŝinĝjango, Ĉina ŝtato) –lando, kie la ojratoj restis. Post tiu longa vojaĝo ili loĝis norde de la Kaspia mar-bordo, sude de Uraloj, sed ekde la dua duono de la 17a jc formis kalmukan ĥanejon ĉe la malalta parto de la Volga rivero.

Longe la kalmukoj servis la **carojn**, defendante la sudajn rusajn limojn kontraŭ tataroj, kazaĥoj kaj nordaj kaŭkazaj popoloj. Tamen tio ne sufiĉis, por ke la cara subpremo perforte ne devigu foriri 170 000 kalmukojn al la devena lando, tio estas Ĝungario. La ekzisto de la kalmuka ĥanejo ĉesis kaj ties restantaj membroj devis vivi senrajte kvazaŭ alilandanoj. Tamen la kalmukoj konservis siajn originalajn tradiciojn, muzikon, lingvon kaj religion, tute ne troveblajn en la regiono.

La kalmuka lingvo havas ok **vokalojn**, longajn aŭ mallongajn. Oni skribis ĝin per specialaj mongole bazitaj literoj (kiuj mem devenas de la uĝuraj kaj tiuj ĉi de la siriakaj, kaj plu estas uzataj de la ojratoj) ĝis 1924, kiam la kalmukoj estis devigitaj skribi per cirilaj literoj. En 1930 oni ekuzis la latinajn literojn, sed denove en 1938 oni enkondukis cirilan literaron pro la Stalina politiko pri rusigo. Tiu ĉi lasta sistemo, nun-tempe plu uzata, estis eĉ malsama al tiu de 1924. Ĝuste tio okazis en periodo, kiam la rusa ekanstataŭis la kalmukan. Sed la plej grava malbono okazis, kiam Stalin maljuste kulpigis la kalmukojn, same kiel aliajn popo-

lojn, pri kunlaboro kun la germanoj dum la Dua Mondmilito. Sekve ili estis amase punataj per longa loĝado en Siberio, kie la morto trafis multajn el ili pro malbonaj vivo-kondiĉoj. Nur ekde 1957, dum la regado de Ĥruŝĉov, la kalmukoj rajtis reveni en sian hejmo-landon. En 1959 la kalmuka **aŭtonomio** estis restarigita kaj nun ties registaro provas revivigi la lingvon, kiun ne multaj junuloj parolas.

Kvankam la mongoloj longe okupis grandan parton de la orienta Eŭropo kaj starigis daŭrajn ŝtatojn tie, ili ne grandigis la regionojn, kie oni parolis iliajn lingvojn (krom en nuna Kalmukio). La ĉefa kialo estis la malgranda nombro de mongoloj parto-prenintaj la rilatajn militojn. Male, turkaj grupoj loĝintaj en la Altaja montaro, apud Mongolio, ne nur vastigis la mongolajn landlimojn dum tiu periodo – ili mem vastiĝis formante novajn **etnojn** kaj lingvojn dise okupantaj landojn de la Balkana duon-insulo ĝis la orienta Siberio.

aŭtonomio: parta mem-regado.

budhismo: religio fondita de Budho.

caro: rusa reĝo.

etno: popolo.

ĥanejo: mongola aŭ tatarara reĝlando.

vokaloj: en esperanto, la sonoj a,e,i,o,u.

Gerard Escuer

Amposta 8an, 9an kaj 10an de decembro

33a KATALUNA KONGRESO DE ESPERANTO

Kun la elstara partopreno de:

- Stefan Maul
- Przemysław Grzybowski
- Mukunda Pathik
- JoMo
- Kaj Tiel Plu

www.esperanto.cat/congres2006

informiĝu
pri la ekskursaj
kaj aventura
antaŭkongreso

33a KATALUNA KONGRESO DE ESPERANTO

Stefan Maul

La programo de la 33a Kataluna Kongreso de Esperanto plidifiniĝas. Post Mukunda Pathik, prezidanto de Nepala Esperanto-Asocio kaj profesoro pri nepala kaj angla lingvoj en la Universitato Trubhuvan de Katmanduo, jam anoncita en nia pasinta numero, konfirmis sian partoprenon du aliaj elstaraj alilandaj esperantistoj: Stefan Maul, fondinto kaj ĉefredaktoro de la internacia sendependa magazino *Monato* kaj Przemysław Grzybowski, pedagogo kaj altlerneja instruisto de la Universitato Kazimiro la Granda en Bydgoszcz, Pollando.

Stefan Maul prelegos pri “Monato: ekzemplo de interkultura magazino” kaj eble defios la partoprenantojn per sia interveno titolita “Kial iuj restas esperantistoj?”. Siavice, Przemysław Grzybowski prezentos “Kio estas interkulturo?” kaj gvidos kvar-horan atelieron sub la devizo “Ni ĉiuj estas fremduloj”.

Interkulturo fariĝos la ĉefa akso, do, de la kongreso kaj per tio ni reprenos tre karan ŝlosilan ideon de la esperantistaro, jam pritraktitan dum la kongreso de Mataró, en 1995, kies temo estis “De kompreniĝo al toleremo; de la kultura diverseco al intermiksado”.

Ne ĉio seriozos

Tamen, apud elstara prelega kaj debata programo, la kongreso havos ankaŭ sian flankon (kulture) amuzan. Prelegos en la kongreso la fama profesoro Ruĝnazul’ per scienca parolado, kaj koncertos la jam anoncitan Jomo kaj Kaj Tiel Plu.

Tamen estus bedaŭrinde vojaĝi ĝis la interese regiono de la delto de la rivero

Ebro kaj ne havi okazon trarigardi ties mirindajn pejzaĝojn kaj riĉan kulture heredaĵon, kun restaĵoj romiaj, arabaj, judaj, templanaj... kaj eĉ de la lasta enlanda milito. Tiucele pretiĝis tre fleksebla antaŭkongresa programo, kun eblaj vizitoj al la delto, al la apudaj monumentaj urbetoj Tortosa, Morella kaj Peníscola, al frontoj de la Ebro-batalo kaj al ĉirkaŭaj montaroj. Kunsendita flugfolio kaj la retloko www.esperanto.cat/congres2006 klarigas la detalojn. Ne maltrafu la okazon!

Przemysław Grzybowski

GENTILDAO DE PRZEMYSŁAW GRZYBOWSKI

Ni laste ricevis en la libroservo

Esperanto Electrònic

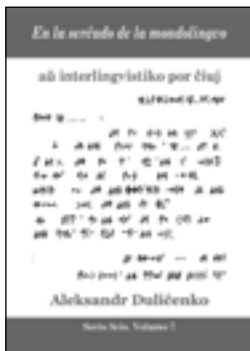
E@I, 2006. DVD. 5 eŭroj. Multlingva kaj multnivelela esperanto-kursaro, video-kurso, filmo pri esperanto, kantoj, ludoj, informiloj, fotoj, revuoj, libroj, artikoloj, komputilaj programoj k.a. en entute 8,7 GB.

Mi estas homo

Lazaro Ludoviko Zamenhof (red. A. Korĵenkov). Sezonoj, serio Scio vol. 6, 2006. 288 paĝoj. 20

cm. 24 eŭroj. Kompilo de 77 zamenhofaj verkoj (traktaĵoj, artikoloj, paroladoj, leteroj) ideologie interesaj.

En la serĉado de la mondolingvo, aŭ interlingvistiko por ĉiuj

Aleksandr Duliĉenko (trad. A. Korĵenkov). Se-

zonoj, serio Scio vol. 7, 2006. 160 paĝoj. 20 cm. 15 eŭroj. Ĝisdata prezento de la historio de internacia lingva komunikado, teoriaj problemoj de interlingvistiko, evoluo de lingvoprojektado kaj prezento de la plej interesaj planlingvoj fare de elstara fakulo.

Lingvaj babilajoj

André Cherpillod. Memeldono, 2004. 195 p. 21 cm. 15 eŭroj. Kompleta “menuo” de mallongaj prilingvaj artikoloj.

Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto 2005

Kunordigantoj de la nuna eldono M. Duc Goninaz

kaj K. Roux. SAT, 2005. 1265 p. 25 cm. Bindita. 80 eŭroj. Preskaŭ 17 000 kapvortoj kaj ĉirkaŭ 47 000 leksikaj unuoj. Dua, korektita eldono de la nova PIV ĉekape reviziita de Duc Goninaz kaj Roux.

La fotoalbumo (dua volumo)

Trevor Steele. IEM, 2005. 165 p. 23 cm. 17 eŭroj. Trarigardo de fotoalbumo de vilaĝa aŭstralia familio el Kvinlando. Dua parto de unu el la plej elstaraj romanoj en esperanto.

Tri rakontoj pri la Miljara Paco

John Francis. FEL, 1997.

119 p. 20 cm. 11 eŭroj. Fabeloj de unu el niaj plej elstaraj aŭtoroj.

Esperanto sen mitoj

Ziko M. Sikosek. FEL, 2003 (dua tralaborita eldono). 367 p. 20 cm. Broŝurita. 25 eŭroj. Legende legenda verko por informontoj pri esperanto.